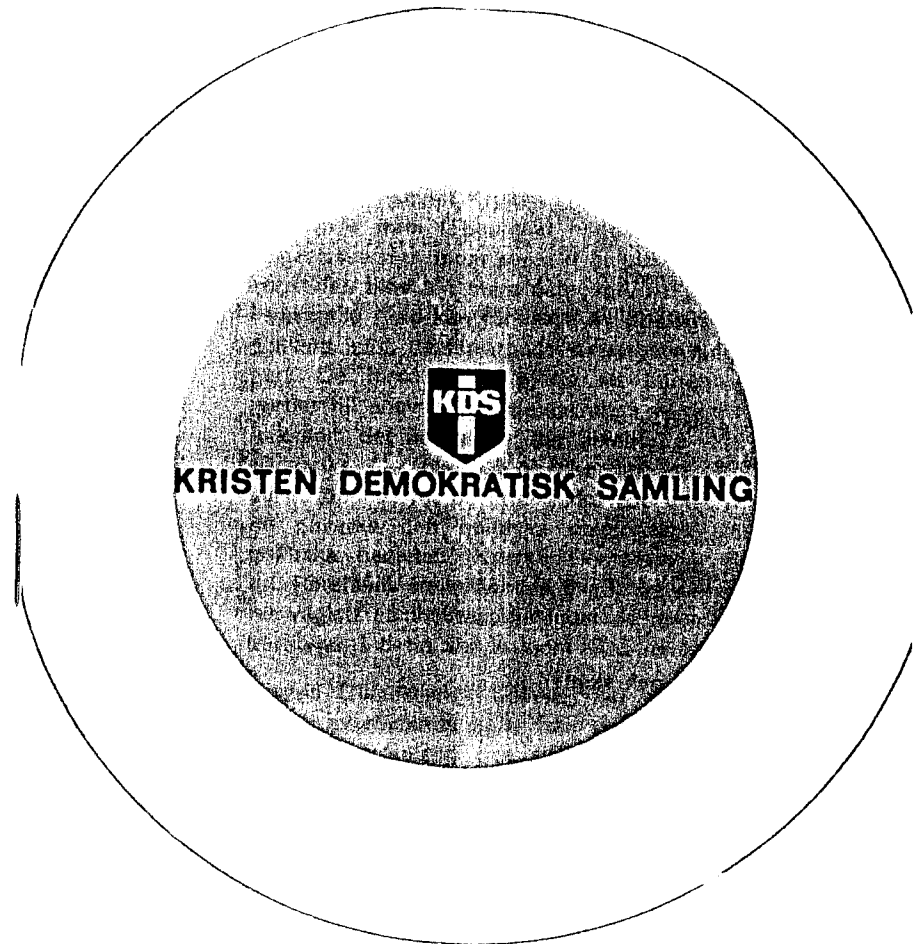

ett

PROGRAM

för samhällsgemenskap

INNEHÅLL

Förord	sid 1
Inledning	3
Hem och familj	5
Utbildning	8 x)
Barn- och ungdomsvård	10
Bostad och social miljö	13
Social trygghet	15
Våra gamla	18
Hälsa- och sjukvård	20
Handikappade	24
Alkohol, narkotika och tobak	27
Rätts- och ordningsfrågor	31
Författningsfrågor	33
Kommunpolitik	35
Näringslivet	37 x)
Samhällsekonomi och skatter	39 x)
Miljön	41
Jordbruket	43 x)
U-landshjälpen	47
Utrikespolitik och försvar	49
Uttalanden och skrivelser	51

x) Programavsnittet har ersatts med nytt enligt beslut av 1973 års ordinarie riksting.

FORORD

På våren 1964 framträdde en ny politisk rörelse i vårt land under namnet Kristen Demokratisk Samling. Rörelsen växte fram i bestämd opposition mot de avkristningssträvanden inom svenskt kulturliv som under efterkrigstiden blev allt mera påtagliga. Att denna utveckling i väsentlig grad kan förklaras av bristande kristet engagemang inom de nuvarande riksdagspartierna är uppenbart. De försök som gjorts att inifrån väcka dessa partier till ansvar för de väsentliga värden för hela vårt folk som det här gäller, har emellertid varit föga framgångsrika. Det blev då ofrånkomligt att en ny möjlighet måste öppnas för de kristet aktiva samhällsmedborgarna att påverka den politiska opinionsbildningen och de politiska besluten. Kristen Demokratisk Samling blev till. Rörelsens framträdande ökade intresset för ett kristet väglett samhällsarbete inom de nuvarande riksdagspartierna. I detta ser vi inom KDS en klar vinning.

Kristen Demokratisk Samling har dragit till sig stora skaror av röstande både från vad som traditionellt kallas arbetarrörelsen och från borgerligheten. För KDS har uppdelningen i borgare och socialister alltid framstått som en kvarleva från en svunnen epok i svenskt samhällsliv. Med den kristna livssynen som utgångspunkt för samhällsarbetet är det möjligt att formulera

ett politiskt handlingsprogram, som i princip kan omfattas av alla medborgare. Föreliggande program är ett försök i den riktningen.

Programmet har tillkommit genom samverkan mellan KDS riksledning, distrikts- och lokalorganisationer. Det antogs av KDS riksting i maj 1966. I den programrevision som sedan pågått har vissa avsnitt antagits av 1972 års riksting. I samband med föreliggande upplaga har viss redigering skett av hela programtexten. En fortlöpande vidareutveckling av programmet pågår. Det är KDS-ledningens förhoppning att programmet i det väsentliga skall ge besked om vad partiet är och vill: en politisk folkrörelse på kristen grund, vilken i demokratin ser det självklara uttrycket för allmänt medborgerligt inflytande och ansvar, och som genom sin verksamhet vill främja en god och berikande samhällsgemenskap.

Stockholm i december 1972

PRESIDIET

INLEDNING

Kristen Demokratisk Samling vill väcka till insikt om att kristendomen är den grund på vilken vårt folk bör bygga.

Enligt denna uppfattning kan således alla samhällsfrågor lösas utifrån kristna värderingsgrunder.

Sann kristen tro och livssyn hävdar den enskilda människans värde och skapar därigenom de bästa förutsättningarna för en fungerande demokrati.

Kristen Demokratisk Samling vill stå vakt om religionsfriheten. Detta innebär respekt för det heliga och för den enskildes trosuppfattning samt frihet för alla trosriktningar att verka efter sin egenart.

HEM OCH FAMILJ

Familjen som livsgemenskap utgör en förutsättning för ett gott och varaktigt samhälle. I familjen prövas två människors vilja till livsvarig samlevnad under omsorg och hänsynstagande och under personlig uppfostring för en kommande generation. Människor, som ägnar sin tid och kraft åt att skapa goda hem, utför därigenom ett oersättligt samhällsarbete. En god omvårdnad har avgörande betydelse för barnens trygghet och harmoniska utveckling och minskar riskerna för sociala störningar senare i livet. Hemmet är den naturliga uppväxtmiljön för barnen. Arbete i hemmet, speciellt den insats som görs för barnens vård, måste därför värderas högre än tidigare.

Man och hustru har ett ofrånkomligt gemensamt ansvar för hem och familjeliv. De måste ha största möjliga frihet att själva planera sitt arbete inom och utom hemmet. Samhället skall ge aktivt stöd åt familjebildningen. Ekonomiska och sociala svårigheter får inte utgöra hinder för barnafödande och hemliv. Även ensamstående föräldrar har ofta en mycket tung ansvarsbörda och behöver i hög grad samhällets stöd.

Det juridiskt bindande äktenskapet är den yttre bekräftelsen på två makars vilja till livsvaraktig förening. Det

uttrycker makarnas vilja till trohet och inbördes bistånd och utgör ett skydd för familj och hem. Denna kristna syn på äktenskapet måste också vara samhällets. Helgd och högtid över äktenskap och hemliv utgör ett oersättligt värde för vårt samhälle.

- Skattesystemet måste utformas så att hänsyn tas till familjens totala försörjningsbörda och vårdansvar.
- Barnfamiljerna bör tillförsäkras värdebeständiga barnbidrag.
- Sådana ekonomiska villkor måste skapas för småbarnsfamiljerna, att en av föräldrarna kan ägna sin tid åt hemmet. Inte endast förvärvsarbetande föräldrar bör få samhällets hjälp med barnens tillsyn och vård. Vårdbidraget skall därför följa barnet, inte vårdformen.
- Stor vikt bör läggas vid särskilt stöd till barnfamiljer med låga inkomster. Större delen av detta stöd bör bekostas av statsmedel.
- Samhället bör ge blivande mödrar praktiskt stöd, så att inte sociala och ekonomiska förhållanden behöver återopas som skäl för abort.
- Sådana ekonomiska villkor måste skapas för småbarnsfamiljerna, att en av föräldrarna kan ägna sin tid åt hemmet. Inte endast förvärvsarbetande föräldrar bör få samhällets hjälp med barnens tillsyn och vård. Vårdbidraget skall därför följa barnet, inte vårdformen.
- Ett väl utbyggt försäkringskydd vid sjukdom och invaliditet bör finnas även för de icke förvärvsarbetande. Hemarbetande med vårduppgifter bör få rätt till sjukpenning på samma villkor som den som utför motsvarande vårduppgifter utom hemmet.
- Bestämmelserna för allmän tilläggspension (ATP) måste utformas så att de inte missgynnar de hemarbetande, som vårdar minderåriga barn eller vårdbehövande anhöriga.
- Rätt till ledighet för spädbarnsvård bör vara säkerställd genom lagstiftning. Hemarbetandes återgång till förvärvsarbete bör underlättas genom tillgång till omskolning eller kompletterande utbildning. Goda möjligheter till deltidsarbete bör skapas. Arbetsvillkoren bör vara likvärdiga dem som gäller för heltidsanställda.

- Inom den kommunala barn tillsynen bör en mer omfattande satsning göras på familjedaghem.
- En allmän förskola kan vara en värdefull tillgång för både barn och föräldrar. Den skall ses som ett komplement till hemmens vård och fostran och inte vara obligatorisk. Föräldrarna måste få välja mellan olika former av förskola.
- Fortsatt utbyggnad av den sociala hemhjälpen är nödvändig. Barnsamariter bör finnas i alla kommuner.
- Samhället bör garantera bostad åt alla till rimliga hyror. Ett brett upplagt familjebostadssparande bör stödjas. En god och hälsosam boendemiljö måste skapas. Barnolycksfall måste effektivt förebyggas. God service och möjligheter till varierad, meningsfull fritidssysselsättning för alla åldrar bör finnas.
- Utbildning i hem- och familjekunskap enligt kristna normer skall meddelas genom skola, studieorganisationer och radio-TV.
- Barnvårdscentralernas verksamhet bör byggas ut genom att samordnas med familjerådgivning i alla slags frågor som rör barn och familj. Kristen familjerådgivning bör finnas som alternativ till den offentliga och få samhällets stöd. Goda möjligheter till uppsökande verksamhet skall finnas.
- De åtgärder som vidtas till stöd för familjen skall samverka till att gemenskapen inom familjen stärks. Skilsmässor bör förebyggas.
- Om skilsmässa är oundviklig, bör enighet mellan föräldrarna om vårdnaden av minderåriga barn eftersträvas. Då enighet ej kan nås, bör frågan om vem av föräldrarna som är mest lämplig att ha hand om vårdnaden förutsättningslöst prövas av juridisk instans. Barnens bästa måste sättas främst. Så långt möjligt bör barnens fortsatta kontakt med båda föräldrarna garanteras.

UTBILDNING

All ungdom skall ha möjlighet till likvärdig utbildning, varvid den enskilde elevens förutsättningar och intressen får komma till sin rätt. Skolan skall genom objektiv kunskapsförmedling lägga grund för ett självständigt tänkande. Skolan skall ge de unga en personlighetsdanande fostran på kristen grund med iakttagande av den hänsyn till oliktankande som religionsfriheten kräver. Anses den uppgiften inte kunna fullgöras inom nuvarande skolorganisation, vill KDS verka för en alternativ skola, även den finansierad genom allmänna medel. Regering och riksdag bör därför uppta till förnyad prövning den del av Europarådets konvention 1950 som rör "föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn en uppfostran och undervisning som står i överensstämmelse med föräldrarnas religiösa och filosofiska övertygelse".

KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING VILL

ATT kristendomsämnet i princip skall tilldelas två timmar per vecka inom alla årskurser och i alla skolformer samt i lämpliga delar integreras i andra läroämnena, att ämnesbeteckningen skall vara KRISTENDOMSKUNSKAP samt att även andra religioners grundtankar skall studeras och därvid ställas i relation till de kristna,

ATT kristendomsundervisningen liksom all annan undervisning skall vara objektiv och att den skall förmedlas

av lärare med personligt intresse för uppgiften och som ej står negativ till kristen livssyn,

ATT kristendomsundervisningen förnyas och förbättras genom undervisningsmetoder och hjälpmedel och genom betoning av kristendomens aktuella aspekter för individ och samhälle,

ATT morgonsamlingar skall förekomma i grundskolan och den gymnasiala skolan och som regel ges ett kristet-ideellt innehåll samt att på högre skolstadier morgonsamlingarna skall utformas av ett vid varje skola tillsatt råd bestående av särskilt intresserade lärare, målsmän och elever samt adjungerade representanter för de på orten verksamma trossamfundet,

ATT skolans sexualundervisning bör ges med sikte på den äktenskapliga samlevnaden samt att de unga bör fostras till ansvar, omsorg och avhållsamhet,

ATT inga delar av skolutbildningen isoleras från personlighetsfostran,

ATT skolan verkar för sång- och musiklivets förnyelse samt att fysisk fostran och formskapande görs till friggörande och berikande moment i undervisningen,

ATT varje skolenhet utformar klara ordningsregler för såväl den allmänna skolsamvaron som samvaron under lektionerna, att skolan får nödvändiga medel av både disciplinär och stimulerande karaktär för att upprätthålla god ordning och stil, fostra till hänsynsfullt uppträdande och stimulera arbetsglädje samt att i samma syfte små klassenheter skapas och alltför stora skolenheter undvikas,

ATT lärarkåren får samhällets och hennens påtagliga stöd samt att goda arbetsförhållanden skapas för lärarna i skolan,

ATT skolvärdinnor anställs vid större skolenheter.
(Se även uttalande sid. 52)

Detta programavsnitt har ersatts med nytt enligt beslut av 1973 års ordinarie riksting.

BARN- OCH UNGDOMSVÅRD

Hem, skola och samhälle måste ta gemensamt ansvar för barn- och ungdomsvården. Föräldrarnas rätt att tillförsäkra sina barn en etisk och religiös fostran i överensstämmelse med sin egen övertygelse måste respekteras av skolan och samhället i övrigt.

Den övervägande delen av ungdomen är sund och ambitiös. Men starka krafter verkar i dag gemenskapsupp-lösande och nedbrytande på ungdomens trygghet, hälsa och livsstil. Samhället måste aktivt motverka dessa krafter.

Detta kan ske bl.a. genom utbildning, tillgång till arbete och bostad i hemorten samt sociala åtgärder vid otrygga hemförhållanden. Men dessutom krävs engagerande samhällsideal, kristet etiska levnadsnormer och en medveten satsning på sådan verksamhet som ger ungdomen meningsfull och skapande sysselsättning. Ungdomen måste engageras i det lokala samhällsarbetet. Kraftfulla åtgärder krävs mot dem som ansvarslost utnyttjar ungdomens omognad.

- Samhället skall bedriva en aktiv familjepolitik, som ger barnen goda möjligheter att få växa upp i trygga familjeförhållanden.

- Hemmet är den naturliga uppväxtmiljön för barn och ungdom. En allmän förskola skall ses som ett komplement till hemmets vård och fostran. Kommuner, kristna och ideella organisationer samt studieförbund bör kunna stå som huvudmän för en frivillig förskola med lika möjligheter till anslag.
- Största möjliga ansträngningar bör göras för att bereda ungdomen möjligheter till arbete och bostad i hemorten.
- Ett okomplicerat och väl fungerande samarbete bör finnas mellan de i samhället arbetande organen för barn- och ungdomsvård, social- och nykterhetsvård, skola, arbetsförmedling, polis, kyrkor, ungdomsorganisationer och andra som har kontakt med barn och ungdom.
- Kommunens socialarbetare bör bistå hela familjen vid lösande av olika sociala problem samt ha tid till uppsökande verksamhet.
- Ledamöterna i sociala nämnder måste få fortlöpande orientering och utbildning i barn-, ungdoms- och familjefrågor, nykterhetsfrågor och övriga sociala frågor.
- Kommunerna måste målmedvetet stödja utbildning av ungdomsledare och kontaktmän (övervakare). En kontaktmän bör ha ett begränsat antal uppdrag och få skäligt arvode.
- Allmän fritidsverksamhet bör aktivt främjas, varvid familjeengagemang uppmuntras. Samhället bör särskilt stödja kristen, annan ideell och idrottslig verksamhet för barn och ungdom. Lokaler för ungdoms- och fritidsverksamhet bör tillhandahållas i kommunens olika delar.
- Barn och ungdom måste skyddas mot misshandel och andra utslag av brutalitet. Detta kan ske bl.a. genom uppsökande verksamhet och i övrigt skarpt uppmärksamhet från enskilda och samhällets barnavårdande organ.
- Förråande och sedligt nedbrytande framställningar i film, radio/TV-program, böcker och tidskrifter måste förbjudas.
- En omfattande satsning måste göras på saklig upplysning mot alkohol, narkotika och tobak, för sunda kost- och levnadsvanor.

- Samhället måste speciellt motverka bruket av alkohol, narkotika och tobak bland ungdomen. Detta kan ske genom bl.a. ökad information, skapande av giftfria fritidsmiljöer, skärpt uppmärksamhet vid ungdomslokaler och serveringsställen samt effektivt ingripande mot sprit- och narkotikalangare.
- Samhällets brottsförebyggande verksamhet bör utökas bl.a. genom kvarterspolis och utbyggnad av polisens spaningsorganisation samt genom erforderliga resurser att hjälpa ungdomar i farofyllda situationer.
- Den psykiska barn- och ungdomsvården bör upprustas. Ökad barnpsykologisk och -psykiatrisk forskning behövs. Ungdomsrådgivningsbyråer med bl.a. jourhavande präst och kurator bör inrättas, dit ungdomen kan komma med olika problem.
- Socialt störda barn och ungdomar bör i största möjliga utsträckning få familjevård och kunna få växa upp i goda fosterhem. Samhället bör främja denna verksamhet.
- Behovet av individuell behandling, engagerande idealbildning och andlig vård vid ungdomsvårdsskolorna bör tillgodoses. Samhället bör även stödja ungdomsvårdsskolor i kristen regi.
- Samhället bör sörja för en god eftervård åt ungdomar som lämnat ungdomsvårdsskola.

BOSTAD OCH SOCIAL MILJÖ

En god bostad är en viktig förutsättning för såväl den enskildes som familjens sociala trygghet. Därför krävs gemensamma ansträngningar av alla, som har inflytande på bostadsfrågor, för att producera tillräckligt antal bostäder av god kvalitet till rimliga kostnader. Samhället måste genom en klok regionalpolitik minska trycket på storstadsområdenas bostadsmarknad.

Hyrorna måste ligga på en sådan nivå, att de kan betalas av familjer med normala inkomster. Det primära måste vara att sänka hyrorna framför allt i nyare hus. Energiska ansträngningar måste därför göras för att sänka byggkostnaderna. Bostadsbidrag bör utgå till låginkomsttagare så att alla kan få goda bostäder i hälsosam miljö.

- Den snabba storstadstillväxten måste stoppas och satsningen på mindre orter ökas. Detta medför bättre miljö, färre sociala problem och större trivsel. Det bostadsbestånd som finns på mindre orter och i glesbygden kan då bättre utnyttjas. Nybyggnationen bör fördelas så att även de mindre orterna får en rättvis andel.
- Jämsides med företrädare för medicinsk och social sakkunskap skall allmänheten ges medinflytande vid planeringen av bostadsområden, arbetsplatser, kommunikationer och kommundelscentra.

- Kategorihus och social skiktning av bostadsområden bör undvikas. Bostäder, gemensamhetslokaler och utemiljö bör vara handikappvänliga.
- God samordning och planering av allt arbete etc. bidrar till lägre byggkostnader. Skatte- och lånefrågor måste lösas så att hyrorna kan hållas så låga som möjligt. Allmännyttigt, kooperativt och enskilt bostadsbyggande skall ha möjlighet att konkurrera på lika villkor.
- Lyxbyggande skall träda tillbaka för nödvändigt bostadsbyggande för bostadslösa. Bostäderna planeras så, att ändringar och standardförbättringar lätt kan genomföras.
- Spekulationsrivning av fullt användbara fastigheter måste förhindras. Värdefulla kulturmiljöer bör speciellt skyddas. Kreditgivningen för renovering av äldre fastigheter bör underlättas.
- De boende bör få medansvar och inflytande i fråga om utformning, ändring och förbättring av bostäder, fritidslokaler, service och utemiljö samt ordning och trivsel. Produktionen av villor och andra marknära bostäder skall väsentligt ökas. Servicebostäder bör byggas, där uttalade önskemål om sådana finns.
- Möjligheter till meningsfull fritidssysselsättning och samvaro för alla åldrar bör skapas samtidigt som bostäderna färdigställs. Skolorna bör t.ex. planeras så att de kan användas även för fritidsaktiviteter. Samhället bör medverka till att kyrkor och andra lokaler för andlig verksamhet kan färdigställas samtidigt med bostäderna.
- Utemiljön bör utformas med hänsyn till alla åldrars och gruppers behov av rekreation och en trygg och hälsosam miljö. Lekplatserna skall vara trafikskyddade och ge rum för barnens och ungdomens skaparlust. Parker och strövområden bör finnas inom nära räckhåll för alla.
- Den sociala servicen bör så långt som möjligt spridas ut till de olika bostadsområdena. Det är viktigt att den som behöver råd, hjälp, vård och service av olika slag kan finna detta på nära håll.
- Forskning i bostads-, miljö- och servicefrågor bör främjas.

SOCIAL TRYGGHET

En väl utbyggd social trygghet är ett kristet motiverat krav på samhället. Vi har alla ett både personligt och gemensamt ansvar för medmänniskornas välfärd. Det värdefulla sociala trygghetssystemet måste vidareutvecklas. Viktigt är individuell hjälp och personlig kontakt människor emellan. En engagerad, personligt uppsökande verksamhet måste komplettera samhällets hjälpåtgärder. Samhället skall främja den kristet-sociala verksamheten.

Socialvårdens penningmedel måste förvaltas på ett ansvarsmedvetet sätt. Socialvården skall vara generös men får ej urarta till slöseri och ekonomisk omdömeslöshet. Socialt ekonomiskt stöd får inte ges så att det avtrubbar den enskildes personliga ansvar.

- Samhället måste bedriva en aktiv familjepolitik som ger goda villkor för familjebildning och familjeliv.
- Blivande mödrar skall ges praktiskt samhällsstöd till bl.a. bostad och barntillsyn så att inte sociala och ekonomiska förhållanden behöver åberopas som skäl för abort. En väl utbyggd familjerådgivning skall arbeta i abortforebyggande syfte.
- Alla grupper i samhället måste tillförsäkras en rimlig levnadsstandard och få rättvis del av förbättringar.

Detta kräver särskilt stöd till dem som inom produktionslivet inte kan få en tillräcklig inkomst, t.ex. barnfamiljer, hemmavarande vårdnadshavare, handikappade, pensionärer och markanta låglönegrupper.

- Invandrarna får ofta lägre avlönade arbeten och sämre bostäder. De har ofta omställningsproblem i samband med inflyttningen till Sverige. Språksvårigheter gör dem ofta isolerade. Samhället måste energiskt söka avhjälpa dessa olika svårigheter och hjälpa invandrarna till rättvisa villkor på jämställd grund. Invandrarna bör bl.a. garanteras god undervisning i svenska och allsidig information om svenska förhållanden. De bör få ökat stöd för sin andliga och kulturella verksamhet. Samhället måste också genom ökad information söka upphäva de fördomar mot invandrare som finns på många håll. Möjligheterna att erhålla svenskt medborgarskap bör utökas.
- Samhällets insatser för hemhjälp, färdtjänst och övrig service bör ytterligare byggas ut.
- Samhällets vårdutbildade personal måste ges sådana arbetsförhållanden, att de får erforderlig tid för personlig människovård.
- I alla kommuner bör (i samarbete mellan t.ex. Röda Korset, kristna samfund, kvinnoföreningar och andra ideella organisationer) lokala frivilliga besöks- och kontaktgrupper bildas. Dessa bör få samhällets stöd. De kan förmedla personlig kontakt och hjälp till ensamma, handikappade, invandrare, sjuka, åldringar och socialt avvikande. De kan utgöra ett värdefullt komplement till den av samhällets egna organ bedrivna uppsökande verksamheten.
- Behovet av andlig vård bör tillfredsställas inom all människovårdande verksamhet.
- Kristen, ideell och annan enskild social verksamhet bör få ekonomiskt stöd av samhället.
- Beslut om social vård bör ej fattas över huvudet på de hjälpbehövande. De insatser som behövs bör planeras och genomföras i samarbete mellan personal och hjälpsökande.
- Samhället bör satsa på förebyggande hälso- och socialvård för att bekämpa sådant som lätt leder till sjukdom och sociala svårigheter.

- Då sociala problem uppstått, är det ofta otillräckligt att endast ge ekonomisk hjälp. Samhället måste söka undanröja missförhållanden i den sociala miljön som kan ge upphov till svårigheter. Det är mycket viktigt att ej endast ta hänsyn till materiella behov utan också till religiösa och psykologiska. Problem med de personliga relationerna inom familjen och till omgivningen gör att hela familjen måste få stöd och hjälp.
- Inom socialvården bör ett nära samarbete äga rum mellan dess olika verksamhetsgrenar. En långsiktig planering bör ske. Socialvården bör utvidga sin samverkan med hälso- och sjukvård, försäkringskassa, arbetsvård, bostadsförmedling, kriminalvård, skolor, förskolor, kulturnämnder, studieförbund samt kristna, ideella och fackliga organisationer.
- Socialvårdens fältverksamhet bör decentraliseras. I varje kommun och större bostadsområde bör det finnas en områdesfilial för social service och information, där personalen kan arbeta i närkontakt med befolkningen och områdets speciella förhållanden och problem. Nära samarbete kan äga rum med områdets barnvårdscentral, distriktssköterska, skola, förskola, fritidsverksamhet m.m.
- Samhällets information om sociala och andra förhållanden, var hjälp finns att få osv. bör utformas så att den verkligen når ut till dem som bäst behöver den.

VARA GAMLA

Våra gamla bör få sin rättmätiga del av den standard som de, ofta med stor mod, hjälpt till att bygga upp. De bör på ett naturligt sätt få del av samhällsgemenskapen.

Isolering av de äldre bör motverkas och en större gemenskap mellan olika åldrar eftersträvas. Detta bör präglas bl.a. bostadsplaneringen för pensionärer. Den inom arbetslivet och på andra håll förekommande negativa attityden till de äldre bör motarbetas bl.a. genom ökad information. Deras erfarenhet och kunnighet är en tillgång som bör tillvaratas.

- Alla bör så långt möjligt få bo kvar i sin invanda hemmiljö. Detta kräver bl.a. upprustning av äldre lägenheter och byggande av nya. Vidare behövs en väl utbyggd organisation av hemhjälp, färdtjänst och övrig service, uppsökande verksamhet, rekreations- och sysselsättningsmöjligheter.
- Satsningen på dagcentra bör uppmuntras. Där kan pensionärerna få service av olika slag, tillfälle till samvaro med andra och tillgång till intressant sysselsättning. Dessa centra bör stå öppna även för andra än pensionärer.
- Pensionärsföreningar bör få samhällets stöd för sitt arbete för ökad gemenskap och berikande sysselsättning.

- Många äldre önskar helt eller delvis stanna kvar i arbetslivet även efter pensionsålderns inträde. Samhället bör medverka till att göra detta möjligt genom att skapa arbetstillfällen, t.ex. deltidstjänster, samt utforma skattereglerna så att inte arbetslusten hämmas.
- Samhället skall underlätta för enskilda att ta ansvar för vårdbehövande anhöriga exempelvis genom sjukvårdsutrustning, stöd till bostadsförbättringar m.m. Skälig ersättning skall utgå för arbetet med rätt till sjukpenning och ATP på samma villkor som för motsvarande vårduppgifter utanför hemmet.
- Samhället bör uppmuntra bildandet av lokala frivilliga besöksgrupper, som kan förmedla personlig kontakt och hjälp till ensamma och hjälpbehövande.
- Vårdhem och långvårdssjukhus måste ha erforderliga resurser för att kunna ge alla vårdbehövande åldringar god vård och personlig omsorg, andlig vård och meningsfull sysselsättning.
- Aldringsforskningen bör främjas.

HALSO- OCH SJUKVÅRD

Samhället måste ställa erforderliga resurser till förfogande för god hälsovård och sjukvård åt alla medborgare. För att samhället skall lyckas i denna föresats krävs meningsfulla och personligt engagerande mål för själva samhällstillvaron. Bara så kan samhället skyddas mot de negativa verkningar som eljest framträder i överflöds-samhället i form av t.ex. översjuklighet, alkohol- och narkotikaskador, neuroser, ansvarsflykt och självupptagenhet.

Det är mycket viktigt att målmedvetna ansträngningar görs för att förebygga sjukdom, olycksfall och ohälsa genom allsidiga, effektiva åtgärder. Detta innebär bl.a. att en aktiv kamp måste föras mot vatten- och luftföroreningar, buller, smitto- och förgiftningsrisker, mot olyckor i trafiken och på arbetsplatser, mot bruk av alkohol, tobak och narkotika samt mot stress och psykisk ohälsa. En medveten kamp mot storstadsområdenas snabba tillväxt och för en ökad decentralisering är också ett nödvändigt led i strävan för en god hälsa hos befolkningen. Skola och massmedia måste genom sin upplysningsverksamhet ta ett betydande ansvar för den förebyggande hälsovården.

Den medicinska forskningen skall främjas. Den måste bygga på människans totala situation i samhället. Miljö-

och gemenskapsaspekterna skall ges nödvändig belysning ur hälsosynpunkt.

En rätt syn på människans situation innebär att man räknar med det viktiga sambandet mellan kropp och själ. Den hjälp som ges skall ta sikte på hela människan. Där för måste ett väl fungerande samarbete äga rum mellan olika vårdformer. Insatser på vårdområdet måste också ses i sammanhang med övrig samhällsplanering.

HALSOVÅRD

- Medicinsk och social sakkunskap bör alltid medverka vid samhälls- och boendeplanering, företagslokalisering o.d. för att skapa en så hälsosam miljö som möjligt. För en hälsosam miljö krävs en planering som beaktar människans andliga behov.
- Ökad satsning bör göras på forskning, utbildning och information i arbetarskydd och arbetsmiljöfrågor. Företagshälsovården bör omfatta de anställda inom alla företag och ge sjuk- och hälsovård samt yrkestekniska anvisningar för förebyggande av skador, yrkessjukdomar och andra hälsorisker.
- Skolhälsovården skall främjas. Den skall vara lätt tillgänglig för alla elever.
- Samhället bör ge stöd till friluftsliv och motionsidrott samt till upplysning genom vårdcentraler, organisationer, skola och massmedia om sunda kost- och levnadsvanor. Utbyggd hälsokontroll och förebyggande behandling är av stor betydelse.
- Ökat samhällsstöd krävs för forskning och produktion av giftfria, biologiskt riktiga och kvalitativt fullvärdiga livsmedel. Konsumtionen av hälsosamma livsmedel bör stimuleras bl.a. genom att obesprutade grönsaker och frukter förses med särskild märkning.
- Stränga regler måste tillämpas för godkännande av medicinska preparat och för användning av tillsatsämnen i livsmedel samt kemikalier som kan tänkas medföra risk för skadliga biverkningar. Varje producent skall åläggas att bevisa sin produkts ofarlighet innan den släpps ut på marknaden eller i miljön.
- Samhällets hälsovård måste aktivt motarbeta bruket av alkohol, narkotika och tobak.

- Staten bör stödja en förutsättningslös forskning beträffande olika läkemedel och behandlingsmetoder inom naturläkekonsstens område samt låta utreda möjligheterna till ersättning från sjukförsäkring för behandling och vård inom detta område.

SJUKVÅRD

- Det är nödvändigt med effektiv planering och rationalisering inom den slutna sjukvården. Vid byggande av sjukhus bör allmänna lösningar, som är gemensamma för flera sjukhus eftersträvas. Därvid kan besparingar göras utan att vården försämras. Utbyggnadstakt och personaltillgång bör följas åt, så att resurserna kan utnyttjas ändamålsenligt. Rationaliseringsarbetet måste utföras så att det ger goda arbetsvillkor för personalen samt medför god vård och ger rum för personlig omsorg om varje enskild patient. Därvid bör de små sjukhusens större möjligheter till personlig omsorg om varje patient beaktas.
- Vårdens utformning bör så långt möjligt ske genom positiv samverkan mellan patienter och vårdpersonal och mellan olika personalgrupper. Patientombudsmän bör tillsättas. Kuratorsverksamheten behöver byggas ut. Kuratorn skall ha möjlighet att vid behov följa patienten under en längre tid och förmedla kontakter och hjälp. Den hjälpbehövande får inte bara slussas från den ena specialisten till den andra utan att någon har tid att ägna intresse åt patientens personliga situation.
- En god vård kräver rika möjligheter till andlig vård. Utbildad personal och lämpliga lokaler härför skall ställas till förfogande. Tjänst för sjukhuspastor inrättas vid alla större sjukhus.
- För de flesta sjukvårdsyrken krävs en vidgad utbildning. Den skall också ge god inblick i medicinsk etik och personlig patientvård. Bristen på personal bör avhjälpas, inte endast genom ökad utbildning utan också genom en strävan att få utbildad, ej yrkesverksam vårdpersonal att återgå till tjänst. Bl.a. behövs fler deltidstjänster med goda anställningsvillkor.
- Sjukvården skall så långt möjligt decentraliseras och byggas ut, så att befolkningen kan få god vård i hemorten utan långa väntetider och personalen kan få rimliga arbetsvillkor.

- De sjuka och handikappade bör få god hjälp vid behov av vård och service i hemmet, vid återanpassning till arbetslivet o.s.v. Den medicinska och yrkesinriktade rehabiliteringsverksamheten bör byggas ut.
- I alla kommuner skall finnas god tillgång till hemsamariter. Kommunen bör anordna sjukvårdskurser för hemsjukvårdens behov. Vård av sjuka i hemmet bör underlättas genom hjälp med sjukvårdsutrustning m.m.
- Den som i hemmet vårdar anhörig, vilken av läkare bedöms vara i behov av en längre tids vård, bör få skälig ekonomisk ersättning för sitt arbete och rätt till sjukpenning och ATP på samma villkor som den som utför motsvarande vårduppgifter utanför hemmet.
- Kommunerna bör uppmuntra bildandet av lokala frivilliga besöksgrupper, som kan förmedla personlig kontakt och hjälp till ensamma och hjälpbehövande.
- I varje kommun bör regelbundet återkommande kurser anordnas för alla motorfordonsförare. De bör ge kunskap i första hjälpen vid olycksfall samt behandla trafiksäkerhetsfrågor.
- Den psykiatriska vården bör samordnas med kroppssjukvården och byggas ut. Den måste få tillgång till fler läkare, psykologer och psykoterapeuter.
- Omfattande insatser behövs för en tillfredsställande långtidsvård och för bekämpande av de vanliga folksjukdomarna.
- Vissa delar av sjukvården kan med fördel lokaliseras till sådana orter utanför storstadsområdena som har en hälsosam miljö och god tillgång på arbetskraft.

TANDVÅRD

- Alla medborgare skall ha tillgång till god tandvård till en för alla överkomlig kostnad genom väl utbyggd folktandvård och genom allmän tandvårdsförsäkring samordnad med den allmänna sjukförsäkringen.
- De resurser som redan finns i folktandvården av lokaler och utrustning måste utnyttjas effektivt.
- Den förebyggande tandvården bör intensifieras i samarbete med den allmänna hälsoupplýsningen.

HANDIKAPPADE

KDS vill samhällsgemenskap. Det innebär att alla grupper i vårt samhälle måste få likvärdig behandling och lika rättigheter och att varje medborgare måste väckas till personligt ansvar för medmänniskan. Den stora gruppen fysiskt och psykiskt handikappade har i flera avseenden ställts utanför samhällsgemenskapen, och det krävs nu kraftiga åtgärder för att de skall få uppleva denna. En ny livsmiljö måste skapas, vilket bl.a. förutsätter en samhällelig opinionsbildning som tar sikte på gemenskapsfrämjande värderingar.

Personligt hänsynstagande och personlig omvårdnad av handikappade och sjuka får inte bli tillbakasatt för effektivitetskravet. Det får inte heller vara fråga om ett tillfälligt uppflammande intresse utan en kontinuerlig målmedveten strävan. Samhällets olika former av stöd till handikappade måste samordnas och komma den enskilde till del utan onödigt fördröjande och betungande byråkrati.

Samhället måste planeras för alla. Reformen för de friska bästa får inte missgynna sjuka och handikappade. KDS vill verka för att handikappade betraktas som lika berättigade medborgare, vilkas materiella och andliga behov skall tillgodoses med samma självklarhet som alla övrigas.

Det är också av största vikt att förebygga skador och sjukdomar. Bl.a. måste effektiva åtgärder vidtas för ökad trafiksäkerhet samt tryggare och hälsosammare arbetsmiljö. Myndigheter och enskilda måste inse det farliga och orätta i att en stor mängd människor varje år drabbas av skador, som medför bestående handikapp. Endast med en mycket kraftig satsning på opinionsbildning och andra förebyggande åtgärder kan en radikal förbättring åstadkommas.

- Medicinska rehabiliteringskliniker bör finnas i alla län. Sjukgymnastik- och terapiverksamheten bör byggas ut. Utbildningen av sjukgymnaster bör ha sådan omfattning och inriktning att den svarar mot de olika hjälpbehoven på området.
- Samhället skall ge nödvändigt ekonomiskt stöd för all medicinsk och yrkesinriktad rehabilitering.
- Handikappade måste få god tillgång till individuell avpassad utbildning, anpassningskurser, handledning och tekniska hjälpmedel.
- Arbetsvärden måste få resurser för att kunna bereda sysselsättning åt alla handikappade som behöver dess medverkan. Både den halvskyddade och den skyddade verksamheten måste byggas ut i avsevärd omfattning.
- Stora ansträngningar bör göras för att anpassa arbetsplatser, -uppgifter och -tider till de anställdas förutsättningar samt förbättra företagens hälso- och personalvård, så att handikappade så långt möjligt kan få anställning inom den öppna arbetsmarknaden. Kostnader för att möjliggöra sådan anställning bör betalas av statsmedel. Den arbetsmedicinska forskningen och utbildningen bör byggas ut.
- Stat och kommun skall känna sitt ansvar när det gäller anställning av handikappade.
- Genom hjälpmedel och service av olika slag skall handikappade så långt möjligt beredas tillfälle att bo i egen bostad. Specialåtgärder bör i första hand inplaceras i den vanliga bebyggelsen. Också svårt handikappade, som behöver kontinuerlig vård, bör få vistas i en god och stimulerande miljö.

- Den som i hemmet vårdar handikappad anhörig bör få skälig ekonomisk ersättning för arbetet och rätt till sjukpenning och ATP på samma villkor som person med motsvarande vårduppgifter utanför hemmet.
- Byggnader, gator och trafikmedel, fritidsanläggningar m.m. bör planeras så att de kan utnyttjas även av handikappade.
- Lokala parkeringsförfordningar skall vara så utformade att de klart gynnar handikappade.
- Färdtjänsten måste byggas ut, så att den blir tillgänglig för alla handikappade, även för dem i glesbygden. Statsbidrag bör utgå till verksamheten.
- Sveriges Radio-TV bör vid programutformningen ta hänsyn till syn- och hörselskadades speciella problem, bl.a. genom omfattande regionala nyhetsprogram i radio samt genom text även till svenska TV-program. Radio-TV bör regelbundet informera om olika handikappgruppers situation samt om möjligheterna att underlätta det dagliga livet för dessa.
- Dagcentra med olika slags service och sysselsättning bör inrättas.
- Idrott, annan fritids- och kulturell verksamhet för handikappade skall stimuleras.
- Vid beskattningen bör rättvisa avdrag få göras för utgifter för vård och hjälpmedel samt för fördrade levnadskostnader som förorsakas av handikapp och som ej ersätts på annat sätt.
- Den växande orättvisan mellan personer med ATP och handikappade förtidspensionärer utan ATP måste undanröjas.
- De generella stödformerna för handikappade får inte undanskymmas att det ofta är praktiska detaljer i vardagstillvaron, som för den enskilde har avgörande betydelse. Kommunerna har därför ett ofrånkomligt ansvar ifråga om den personliga kontakten och den personliga hjälpen. I alla kommuner bör finnas handikappråd och speciella ombudsmän, som i samarbete med handikapporganisationerna bevakar de handikappades intressen inom såväl den kommunala planeringen som inom all annan samhällsverksamhet.

ALKOHOL, NARKOTIKA OCH TOBAK

En god samhällsmiljö är nödvändig för individens kroppsliga och andliga välfärd. Den verkar också förebyggande mot alkohol- och narkotikaskador. För att samhällsmiljön skall få denna positiva verkan krävs bl.a. meningsfull sysselsättning, säkra inkomster och tillgång till god bostad för alla, en familjepolitik som främjar sammanhållning och trygghet, en välutbyggd socialpolitik, som ger rum för gemenskap och personlig omsorg om individen. Lika viktiga är en skola som ger ungdomen kristen fostran, idealitet och samhällsanda, kristen-ideell verksamhet och ansvarsmedveten opinionsbildning i samhället.

Samhällets ansvar för en god miljö innebär också att samhället måste ge skydd mot de faror som hotar den enskilde och hejda alla samhällsupplösande krafter. Därför måste samhället aktivt främja folknykterhet och sunda levnadsvanor. Alla invånare måste sakligt upplysas om den risk som föreligger vid varje bruk av alkohol och narkotika och de allvarliga skadeverkningar som missbruk medför. Det hårda grepp alkoholseden utövar måste brytas och formerna för sällskaplig samvaro bör medverka till återhållsamhet och nykterhet. Ett alkoholfritt samhälle eftersträvas. Även tobaksbrukets risker måste belysas.

Omfattande alkohol- och narkotikaforskning måste bedrivas. Olika åtgärder som kan minska alkoholbruket bör övervägas, t.ex. starkspritens avlägsnande ur handeln. Samhällets verksamhet för att uppsöka och hjälpa de alkohol- och narkotikaskadade samt deras familjer måste utbyggas. Engagerande vårdformer måste främjas.

- Allmän registrering av rusdrycksinköp bör införas med rätt för övervakande myndighet att ingripa då alkoholmissbruk har konstaterats.
- Tillverkningen och försäljningen av mellanöl skall upphöra.
- All reklam för alkohol och tobak måste förbjudas. Alkohol- och tobaksvaror skall förses med fullständig varudeklaration och varning för skadeverkningar.
- Central dataregistrering och bearbetning bör ske av recept på alla misstänkt beroendeframkallande medel. Bruket av dessa skall kunna stoppas, så snart missbruk föreligger.
- All alkoholförtäring i samband med förande av fordon till lands, till sjöss och i luften skall vara i lag förbjuden. Förbudet skall även gälla andra riskfyllda och koncentrationskrävande sysselsättningar med konsekvenser för den allmänna säkerheten.
- Konsumtionsskatten på alkoholvaror skall utformas så att den dels verkar återhållande på totalkonsumtionen dels täcker kostnaderna för alkoholens skadeverkningar. Dessa skatteinkomster bör fördelas på stat, landsting och kommuner i proportion till deras kostnader på grund av alkoholbrukets skadeverkningar. Även tobaksskatten bör följa pris- och inkomstutvecklingen och hållas genomgående hög.
- Samhället bör medvetet satsa på omfattande upplysningsverksamhet om risker och skadeverkningar vid bruk av alkohol, narkotika och tobak. I skolan bör grundläggande undervisning ges och aktiviteter i förebyggande syfte stimuleras. Av samhället stödd information bör spridas genom bl.a. tidningar, radio, TV, nykterhets-, bildnings-, ungdoms- och idrottsorganisationer. Alkohol- och tobaksfria umgängesformer bör på allt sätt främjas. Radio och TV bör härvidlag känna sitt särskilda ansvar.

- Samhället måste speciellt motverka bruket av alkohol, narkotika och tobak bland ungdomen. Uppfattningen att sådant bruk ej hör samman med sund ungdom och inte utgör något tecken på mognad måste få allmän utbredning. Ökad information och skärpta åtgärder mot langning är nödvändiga. Röktrutor skall ej förekomma i grundskolan. Ungdomar som har problem bör få aktivt stöd genom lärare, skolhälsovård, kuratorer och psykologer. Effektiva åtgärder bör sättas in så tidigt som möjligt. Giftfria fritidsmiljöer skall eftersträvas. Ungdomsorganisationerna och idrottsrörelsen bör engageras för helnykter ungdomsverksamhet.
- Alkoholutskänkning skall ej förekomma vid övernattningsställen huvudsakligen avsedda för motorförare, inte heller i lokaler som i första hand besöks av ungdom.
- Kostnader för sprit i samband med representation skall ej vara avdragsgilla vid deklaration. Samhällets representation skall vara spritfri.
- Konsumtionen av alkoholfria drycker bör stimuleras. Bl.a. bör forsknings- och försöksverksamhet samt propaganda- och upplysningsarbete för alkoholfria frukt- drycker främjas.
- Rökning i kollektiv miljö, i samlingsrum, på sammanträden, i arbetslokaler, väntrum m.m. bör motverkas.
- Narkotikasmuggling och olaga försäljning av alkohol och narkotika skall effektivt bekämpas genom skärpta påföljder samt genom att tull och polis ges erforderliga resurser.
- Samhällets hjälpinsatser för de alkohol- och narkotikaskadade måste förstärkas för att bli mer effektiva. Vården bör ske i giftfri miljö, av kompetent personal och under tillräckligt lång tid för att ge möjlighet till såväl medicinsk som social och yrkesinriktad rehabilitering. Kristna och ideella organisationer, som utför ett värdefullt hjälparbete, skall aktivt stödjas. Denna verksamhet bör utökas och bli tillgänglig för invånare i alla delar av landet. Alla hjälpinsatser bör innebära personligt engagemang och ta hänsyn till den hjälpbehövandes totala situation, andligt och materiellt. Behov finns av bl.a. fler fosterhem för skadad ungdom, små inackorderingshem i sund miljö, genomgångsbostäder och arbetstillfällen i skyddad miljö.

- Kommunens sociala myndigheter bör intensifiera sin verksamhet genom bl.a. Inrättande av alkohol- och narkotikapolikliniker; uppsökande verksamhet för tidigt ingripande med förebyggande åtgärder vid riskfylld miljö och med effektiva hjälpåtgärder åt alkohol- och narkotika-skadade och deras familjer, Innefattande medicinsk, social och yrkesinriktad rehabilitering; utbildning av kontaktmän (övervakare) och skällg ersättning till dessa, planmässig upplysningsverksamhet och väl utbyggt samarbete med kristna och ideella organisationer — frivilligt nykterhetsarbete bör t.ex. ingå i kommunens nykterhetsvård; ett väl fungerande samarbete mellan alla organ som sysslar med människovård.
- Inom kriminalvården omhändertas en stor mängd personer med alkohol- och narkotikaproblem. Resurser måste skapas för meningsfull vård och rehabilitering av dem.

RÄTTS- OCH ORDNINGSPRÅG

Allt mänskligt samliv kräver grundläggande rättsnormer. Medborgarna måste vara skyddade mot övergrepp på person och egendom, samhällsfrid skall råda vid offentliga platser, barn och gamla måste utan att bli ofredade kunna uppehålla sig utomhus och utan oro kunna vistas i sina hem. Det är samhällets sak att utforma de nödvändiga rättsnormerna och att upprätthålla respekten för dem. Dessa normer ger också vägledning för den unga och oerfarna människan. Hem och skola måste ta gemensamt ansvar för den rättsgrundande insats som etisk fostran utgör.

KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING VILL

ATT rättsvårdens organ ges sådana resurser att respekten för gällande lag kan upprätthållas, att medborgarna kan få effektivt skydd till person och egendom, att tiden mellan förseelse och dom avsevärt förkortas,

ATT den kriminologiska forskningen får kraftigt ökade resurser,

ATT samhället genom utredning kartlägger de kommersiella och andra intressen som står bakom den pornografiska verksamheten,

ATT förråande och sedligt nedbrytande framställningar i film, massmedia, böcker och tidskrifter förbjuds,

ATT bestämmelser rörande brott mot trosfrid skall finnas,

ATT samhället genom lag och upplysning främjar en sådan allmän påverkan som ger skydd mot barnmiss-handel och andra utslag av kärlekslöshet och brutalitet,

ATT utländska medborgare och svenskar av utländsk här-komst genom lag skyddas mot diskriminering,

ATT principen om människolivets okränkbarhet kommer till uttryck i lagstiftningen rörande abort och dödshjälp,

ATT samhällets brottsförebyggande verksamhet förstär-kes genom tillsättande av kvarterspolis och genom ut-byggnad av polisens spaningsorganisation, att ordnings-makten får erforderliga möjligheter att ta hand om ung-domar i farofyllda situationer samt att samhället verkar för ett positivt förhållande mellan allmänheten och ord-ningsmakten,

ATT behovet av rättsskydd tillgodoses vid alla frihets-berövande ingripanden,

ATT behovet av engagerande idealbildning och själavård tillgodoses i samhällets brottsförebyggande verksamhet och vid återanpassningen till samhällslivet samt att sam-hället sörjer för en god eftervård,

ATT den som vållats skada genom brottslig verksamhet erhåller ersättning från den som förövat brottet och i andra hand och efter prövning från samhället,

ATT samhället ingriper mot rättsstridiga förhållanden på bostadsmarknaden,

ATT djurskyddslagstiftningen blir föremål för översyn i syfte att motverka djurplågerier av alla slag samt att all experimentverksamhet med djur måste bli föremål för insyn.

FÖRFATTNINGSPRÅG

Den sammanhållning som varit och är utmärkande för vårt folk representerar en stor tillgång. Vårt lands för-fattning skall ta sikte på att stärka och vidareutveckla de samverkansformer som gör vårt folk till en väl sam-manhållen gemenskap, byggd på den enskilde medborga-rens engagemang och personliga ansvar. Sverige skall i kristet-human mening vara en rättsstat som på ett be-tryggande sätt värnar om den enskildes rätt och per-sonliga integritet. Demokratien är det självklara uttrycket för allmänt medborgerligt inflytande.

KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING VILL

ATT de grundläggande fri- och rättigheterna för alla med-borgare skyddas genom grundlag och att för stiftande, upphävande eller ändring av grundlag skall krävas kvali-ficerad majoritet,

ATT frågan om grundlagsstadgad rätt för domstolarna att ej tillämpa lag som strider mot grundlagen bör utredas,

ATT regeringen i likhet med riksdagsutskotten bildas genom allsidig medborgerlig representation i proportion till partiernas mandatfördelning i riksdagen och att folk-omröstningar görs till effektivt komplement till den re-presentativa demokratien,

ATT rösträttsåldern bör vara 20 år och att svenska med-borgare bosatta utomlands erhåller rösträtt,

ATT valordningen skall vara proportionell och i övrigt så utformad att den icke avsiktligt gynnar något parti men ger berättigad representation för samtliga partier t.ex. genom tilläggsmandat grundade på röstetalet för hela riket,

ATT de politiska partiernas riksdagsarbete samt tryckning av valsedlar finansieras med allmänna medel men att inga statssubventioner utgår till den direkta partipolitiska verksamheten,

ATT de politiska partiernas utbildningsarbete bedrivs genom studieförbunden på de villkor för objektivitet som gäller för dessa och att samhället ställer särskilda anslag till studieförbundens förfogande för denna verksamhet.

KOMMUNPOLITIK

Samhället är till för människornas skydd, trevnad och välfärd. Samhället är å andra sidan samma människor i samverkan för gemensamt väl. Det existerar och vidareutvecklas endast genom människornas personliga engagemang och ansvarstagande. Allt väsentligt samhällsarbete är först och sist ett arbete med människor, för människor och genom människor. Samhällsorganisationen får därför inte ses som en ersättning för människornas egna insatser. Den har som främsta uppgift att föra den enskilde in i ett ansvarstagande för egen och medmänniskornas välfärd. Uppgiften kräver sådana kommunala enheter att människorna inom dem kan uppleva gemenskap och uppfatta den egna samhällsinsatsen som meningsfull. Självständiga kommuner är en viktig förutsättning för en levande folkstyrelse och en fungerande demokrati. Att värna om den kommunala självstyrelsen är därför en riksangelägenhet. Rikspolitiken måste målmedvetet inriktas på att stärka kommunernas självständighet. Den alltid påträngande tendensen till centralisering skall motverkas. Okritisk centralisering leder till osund maktanhopning, slöseri med allmänna medel och avtagande intresse för samhällsfrågorna bland medborgarna.

**KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING VILL
ATT de samhälleliga förvaltningsuppgifterna målmedvetet decentraliseras till landsting och primärkommuner,**

ATT beslutanderätten inom stora kommuner decentraliseras i den utsträckning som är möjligt till "delkommuner" och stadsdelsområden,

ATT alla kommunala styrelser och nämnder utses med tillämpning av proportionell valmetod,

ATT lokaliseringspolitiken aktiveras för att främja ett i princip över hela landet fördelat näringsliv och för att upprätthålla god service för alla medborgare ifråga om samfärdsel, skolor, läkarvård, postutbärning, livsmedelsdistribution m.m.,

ATT den ekonomiska politiken utformas så att den stärker framtidstron hos jordbrukare och småföretagare och stimulerar till enskilt initiativ och nyskapande över hela landet,

ATT samhällsundervisningen i grundskola och gymnasieskola samt vid utbildning av samhällets administratörer och socialarbetare starkt inriktas på medborgarnas personliga engagemang i det lokala samhällsarbetet.

NÄRINGSLIVET

Näringslivet, oavsett ägandeformen för olika företagssamheter, skall stå i samhällets tjänst. Näringslivets målsättning skall vara att tjäna människorna och samhällsgemenskapen.

Det innebär att vinstintresset måste bedömas från ny utgångspunkt även inom näringslivet självt. Inget företag kan i längden fungera om det går med förlust, även om samhället kan driva företaget där kravet på sysselsättning och samhällsservice är helt dominerande. Företagsvinsten är således i princip en förutsättning för fortsatt verksamhet, men verksamhetens syfte och målsättning måste hela tiden vara att tjäna människorna.

Målsättningen innebär att näringslivet skall förse den stora allmänheten med goda och prisbilliga varor och tjänster. Det skall målmedvetet verka för att bereda tryggad sysselsättning och goda inkomster åt alla medborgare

Alla i näringslivet verksamma måste engageras på ett meningsfullt sätt. Företagsdemokratin måste byggas ut, så att all personal får ett reellt inflytande på verksamheten. Företagsvinsten skall inriktas på att stärka företagets fortsatta verksamhet och i övrigt ges en rättfärdig fördelning bland alla i företagen verksamma.

KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING VILL

ATT samhället främjar ett ekonomiskt livskraftigt näringsliv genom tävlan på lika villkor mellan enskild, kooperativ och samhällsägd företagsamhet,

ATT samhället bedriver en aktiv lokaliseringspolitik i syfte att stimulera till företagsamhet och sysselsättning, som i princip möjliggör bosättning över hela landet,

ATT samhället genom lämpliga åtgärder undanröjer orimliga internationella konkurrenssvårigheter för den inhemska företagsamheten,

ATT stat och kommun upprätthåller för samhället nödvändig serviceverksamhet och företagsamhet,

ATT samhället motverkar oriktig ekonomisk maktkoncentration och konkurrenshindrande inskränkningar i näringsfriheten, osund reklam och oansvarig kommersiell verksamhet samt att konsumenternas insyn över varukvalitet och priser stärkes.
(Se även uttalande sid. 54)

Detta programavsnitt har ersatts med nytt enligt beslut av 1973 års ordinarie riksdag.

SAMHÄLLSEKONOMI OCH SKATTER

Samhället skall genomsyras av en positiv vilja till samhällsgemenskap och till rättvis fördelning och ändamålsenlig förvaltning av samhällets tillgångar. Den negativt upplevda åtskillnaden mellan samhälleligt och enskilt måste brytas genom en vägledande samhällsdebatt och genom positiva åtgärder. Den statliga och kommunala verksamheten kräver stora ekonomiska resurser, vilka tillkommer genom medborgarnas samverkan. Enskilda människors engagemang och ansvarstagande är förutsättningen för samhällets utveckling. Samhället måste stimulera initiativkraft, arbetsvilja, sparsamhet och arbetsglädje hos varje medborgare och inom alla verksamhetsgrenar. En produktionsfrämjande ekonomisk politik är en viktig förutsättning för fortsatt samhälleligt utvecklingsarbete till gagn för alla medborgare.

KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING VILL

ATT en allmän revision av nuvarande beskattningssystem genomföres i syfte att skapa enkla och enhetliga regler för en produktionsstimulerande och socialt rättfärdig skattepolitik,

ATT skattesystemet utformas så att hänsyn tas till familjens totala försörjningsörda och vårdansvar,

ATT åtgärder vidtages för att lindra verkningarna av mer-
värdesskatten bland de inkomstsvaga grupperna t.ex.
genom
skattefri folkpension,
höjda folkpensioner och barnbidrag, kontanta bidrag till
handikappade och hemmavarande vårdnadshavare,
successivt genomförd befrielse från statlig inkomstskatt
för de mindre inkomsttagarna,

ATT företagsbeskattningen utformas så att den ger goda
villkor för företagsamheten och möjliggör dess själv-
finansiering, underlättar för nyföretagsamhet och små-
företagsamhet samt främjar en samhällsnyttig produk-
tionsinriktning,

ATT allmänhetens deklarationsblankett förenklas,

ATT samhället genom positiva åtgärder i form av skatte-
lättnader, serviceåtgärder, deltidsarbete, hemarbete m.m.
engagerar den stora arbetskraftsreserv som finns bland
hemmakvinnor med möjlighet till förvärvsarbete, pensio-
närer, partiellt arbetsföra, ortsbundna arbetslösa och de
många som kan intresseras för extraarbete,

ATT en samregering tar ansvar för att den samhällseko-
nomiska utvecklingen hålls under kontroll,

ATT samhället för att motverka penningvärdeförsäm-
ringen klarlägger vilka sparstämulerande åtgärder som
snabbt skulle kunna åstadkomma ett starkt ökat och
breddat sparande bland små och medelstora inkomst-
tagare,

ATT ett permanent besparings- och rationaliseringsorgan
håller fortlöpande kontroll av effektivitet och sparsamhet
i den statliga förvaltningen,

ATT samhället genom skolan och på andra sätt bedriver
en målmedveten och långsiktig upplysningsverksamhet
för att grundlägga goda sparvanor bland medborgarna
och ett ansvarsmedvetet handhavande av samhällsegen-
dom och allmänna medel.

Detta programavsnitt har ersatts med nytt enligt beslut
av 1973 års ordinarie rikssting.

Kristen Demokratisk Samling hävdar att ansvaret för
den totala livsmiljön ovillkorligen ingår i kravet på en
god levnadsstandard. Samhället måste uppbringa alla
tänkbara resurser för att motverka den alltmer tillta-
gande utarmningen och föroreningen av vår livsmiljö.
Hotet mot folkhälsan och skadorna på naturorganismerna
måste snarast undanröjas. Kortsiktiga intressen, oklok
hushållning, okunnighet om naturens samspel, hänsyns-
lös ekonomisk exploatering och rovdrift får inte ha nå-
got inflytande över förvaltningen av vårt lands natur-
tillgångar. Det är av vikt att Statens Naturvårdsverk
inom sig bekämpar förlamande ämbetsbyråkrati, och
att verket i en anda av medmänsklighet och god vilja
håller kontakt med enskilda och sammanslutningar som
av idealism och levande intresse verkar för naturvår-
den.

KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING VILL VERKA FÖR

ATT Statens Naturvårdsverk får nödvändiga resurser för
allsidig upplysning, övervakning och forskning inom na-
turvården,

ATT kommunerna får bestämda ålägganden rörande na-
turvården bl.a. ifråga om snara åtgärder för högradig
avloppsrening till skydd för sjöar, vattendrag och kus-

ter samt att särskild naturvårdsnämnd blir obligatorisk i varje kommun.

ATT Industrier och företag får instruktioner och medel för obligatoriska åtgärder mot föroreningar, t.ex. avgasrenare på bilar, reningsanläggningar i fabriker, förbud mot oren olja och giftiga tvättmedel,

ATT en effektiv beredskap mot oljeskador upprättas över hela landet, vilken kan ingripa mot försumliga fartyg och hindra spridningen av utsläppt olja, samt att skärpta bestämmelser mot all nedskräpning på sjön utfärdas för alla sjöfarande,

ATT forskningen rörande giftfri jordbruksproduktion intensifieras och skadliga biocider förbjuds samt att giftfri, biologisk odling med inriktning på högsta näringsvärde uppmuntras,

ATT gällande bestämmelser för den enskildes förhållande till naturen får erforderlig översyn och skärpning,

ATT samhällets upplysningsarbete rörande naturvärden intensifieras,

ATT skolorna i allt högre grad engageras för en brett upplagd folkfostran ifråga om umgänget med naturen, att skolungdomen regelbundet engageras i "håll naturen ren"-kampanjer samt att motsvarande verksamheter införes i samband med värnpliktstjänstgöringen,

ATT Sverige verkar för en internationell upprustning och samordning av miljöskyddande åtgärder.

JORDBRUKET

Kristen Demokratisk Samling vill ett livskraftigt jordbruk. Därför kräver KDS att 1967 års riksdagsbeslut rörande den framtida jordbrukspolitiken omprövas. Beslutet bygger på en allvarlig felbedömning ifråga om betydelsen av ett inhemskt jordbruk av tillräcklig omfattning. Ett lands jordbruksproduktion kan inte bara bedömas med utgångspunkt från den egna, aktuella försörjningssituationen. Det gäller även de svältande folkens behov av livsmedel. Det gäller den egna försörjningen under tider av avspärning och långvarig isolering. Det gäller också produktionen av högvärdiga och giftfria livsmedel. Och det gäller människornas sysselsättning, kulturlandskapets vård och landsbygdens framtid. Det gäller Sveriges framtid som ett levande landområde med en över hela sin yta bosatt befolkning. Sveriges förbindelser med EEC och andra ekonomiska marknader får inte leda till avveckling eller nedskärning av vårt jordbruk.

All odlingsbar jord för jordbruksproduktion

Sverige ska inte stanna inför en konstruerad självförsörjningsgrad för jordbruket. Statsmakterna har fixerat den vid 80 procent. Det innebär samtidigt att en tredjedel av den odlade jorden uppgives. Sverige ska först och främst svara för sin egen försörjning även under fredstid. Det är förutsättningen för att vi ska kunna ta

samma ansvar under krigstid och långvarig isolering. Igensådda eller förbuskade jordar kan inte utan vidare återställas. Ett yrke, som mer än de flesta kräver långvarig förtrogenhet, kan inte plötsligt nyrekryteras. Är ambitionsgraden låg ifråga om den odlade jordens omfattning, då saknas ett avgörande trygghetsskydd för jordbrukets utövare. Det ger sviktande framtidsstro och därmed dålig beredskap inför framtiden.

Lagskydd för den odlade jorden

Stora uppodlade jordområden besås i dag med skog, därför att statsmakterna är negativt inställda till fortsatt jordbruksproduktion. Andra betydande jordbruksområden — i stor utsträckning de allra bästa ur jordbrukssynpunkt — förvandlas till tätorter, industriområden och flygplatser. Det innebär inte bara ett orimligt nationalekonomiskt slöseri. Det avslöjar en skrämmande tanklöshet inför framtiden och en oförmåga att uppleva de oerhörda värden, som det odlade och befolkade kulturlandskapet representerar.

Svensk livsmedelshjälp mot världssvälten

En majoritet av världens befolkning svälter. Världen ropar efter mat och odlingsbar jord. Att då lägga ner stora delar av Sveriges odlade jord är — tvärtemot vad som ofta görs gällande — ett uttryck för nationell självupptagenhet. Talet om att vi frånhänder u-länderna deras viktigaste inkomstmöjlighet, om vi inte importerar deras livsmedel, är illa genomtänkt. De u-länder som kan exportera livsmedel måste hjälpas att exportera till länder, där livsmedel saknas. Det ska möjliggöras genom finansiellt bistånd från de välbärgade länderna, bl.a. Sverige, och genom aktiv hjälp att lösa u-ländernas svårigheter med effektiv distribution och lagring av livsmedel. Men världens livsmedelsbehov är ingalunda täckt bara genom en omfördelning mellan livsmedelsproducerande och icke-producerande u-länder. Västerlandets välmående stater ska inte bara avstå från att tära på u-ländernas knappa livsmedelstillgångar. De ska även där så är möjligt ställa egna livsmedelstillgångar till de svältande folkens förfogande. Sverige har ett mycket stort ansvar i detta sammanhang. Vi kan svara för ett betydande tillskott av det viktiga näringsämnet protein som det råder stor brist på inom flertalet u-länder.

Giftrika och högvärdiga livsmedel

Övertron på storjordbrukets fördelar leder jordbrukspolitiken vilse. Den driver fram en typ av rationalise-

ringstänkande som leder bort från högvärdig livsmedelsproduktion. De stora jordbruksenheter är i sig själva ingen överlägsen produktionsform. De är inte särskilt lönsamma. De pressar fram ett industriliknande jordbruk som på sikt utgör ett hot mot jorden, växtligheten, djuren och naturligtvis mot människorna. Jorden hotas att förstöras av kemikalier. Djuren uppfattas som maskiner och utsätts för plågsamma livsvillkor. Livsmedlen hotas av förgiftning och minskade näringsvärden.

För de mindre jordbruken utgör samma politik ett öppet hot mot deras existens. Men det är på dessa jordbruk, som jordbrukspolitiken främst bör ta sikte. De mindre jordbruken, med familj jordbruket som grundläggande produktionsform, ger möjligheter att garantera en giftfri och näringsmässigt högvärdig livsmedelsproduktion.

Vården om kulturlandskapet

Jordbruksnäringen ger liv och sysselsättning åt landsbygden. Utan jordbruk förtvinar alla näringar och landsbygden förvandlas till ödebygd. Ett över hela landet bebott Sverige är beroende av de mindre jordbrukens och småjordbrukarnas framtid. Det gäller i högsta grad Norrlands inland, där problemet är särskilt markant. Att småjordbruken dör innebär också ett förfall för det vackra och fridsskapande kulturlandskapet. Därmed försvinner en av samhällets värdefullaste rekreationstillgångar för tätorternas befolkning.

Ekonomisk trygghet för jordbruket

Prissättningen på jordbrukets produkter måste ge rimlig ersättning för utfört arbete. Både med hänsyn till konsumenter och producenter måste därför mervärdesskatten på livsmedel slopas. Samhällsåtgärder måste vidtagas för att pressa ned den för jordbruket så orimligt höga låneräntan.

De mindre jordbrukens möjligheter till försörjning för sina utövare måste förbättras genom vidgade möjligheter till komplettering med skogsbruk. Deltidssysselsättningar för de mindre jordbrukens ägare måste också målmedvetet skapas och tillvaratas. Jordbrukarnas insatser för naturvården måste tas med vid bedömning av arbetsersättningen.

Alla brukningsbara jordbruksföretag ska oavsett arealstorlek och produktionsinriktning kunna stödjas genom lantbruksnämndernas bidrags- och låneverksamhet. Lantbruksnämnderna ska också disponera erforderliga anslag för utveckling och förbättring av de driftsformer, som jordarter och klimat ger förutsättningar för. Särskild upp-

muntran bör ägnas produktionen av hälsofrämjande livsmedel genom organisk-biologisk odling.

Folksolidaritet kring jordbruket

Sveriges jordbrukare måste få uppleva solidarisk uppslutning från hela vårt folk kring den livsviktiga jordbruksnäringen. De måste ges sådana ekonomiska villkor i sin arbetsutövning att jordbruksnäringen ur trygghets-synpunkt kan hävdas bland övriga sysselsättningar. Jordbrukspolitiken måste präglas av fasthet och tveklös satsning på ett framtida livskraftigt jordbruk. Det skänker framtidstro åt jordbrukets folk, och nya generationer kan med glädje och tillförsikt satsa sin framtid på fortsatt jordbruksproduktion.

KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING VILL

ATT all odlingsbar jord i princip skall utnyttjas för jordbruksproduktion,

ATT den odlade jorden skyddas genom lag. Sådan skall inte utan särskilt tillstånd användas för andra ändamål än jordbruksproduktion,

ATT målmedvetna insatser genom svenskt jordbruk göres för hjälp mot världssvälten,

ATT jordbruket får sådant stöd att det kan tillgodose det växande kravet på inhemsk produktion av högvärdiga livsmedel. Familj jordbruken bör bevaras och kombinationen jordbruk—djurskötsel upprätthållas,

ATT jordbrukspolitiken skall ge både ekonomisk trygghet och allsidig insatsstimulans åt jordbrukets folk.

Detta programavsnitt har ersatts med nytt enligt beslut av 1973 års ordinarie rikssting.

U-LANDSHJALPEN

Sverige har skyldighet att hjälpa folken i utvecklingsländerna. Vårt eget ekonomiska välbefinnade ger goda möjligheter därtill och därigenom ökas vårt ansvar. En procent av nationalinkomsten till u-landshjälpen är ett minimikrav. Uppgiften är att väcka och stimulera till engagemang och ansvar, varför vår hjälpinsats för u-länderna skall vara en hjälp till självhjälp. Den får dock icke göras till enbart en budgetfråga; den måste bli en angelägenhet som personligt berör varje svensk medborgare. Svensk ungdom måste vinnas för personliga insatser inom u-länderna.

KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING VILL

ATT Sverige målmedvetet bygger ut u-landshjälpen i fråga om personal, förnödenheter, investeringar och upplysningsverksamhet samt att SIDA:s verksamhet utbygges med inriktning på ett särskilt departement för u-landsfrågor,

ATT Sverige bedriver ökad allsidig forskning kring u-landsproblemen med beaktande av dess ekonomiska, organisatoriska, religiösa och allmänkulturella aspekter samt att sättet för och resultatet av hjälpens mottagande noggrant kartlägges,

ATT fredskåren utbygges och att en rekryteringskampanj härför igångsättes samt att fredskåren ställs under er-

faren ledning ute på fältet och erfarna kristna missionärer knytes till dess ledning i hemlandet,

ATT utbildning av fredskårister och andra u-landsarbetare intensifieras och att en särskild folkhögskola upprättas härför eller att existerande folkhögskolor utnyttjas för denna utbildning,

ATT den ekonomiska hjälpen till u-länderna inriktas på konkreta projekt och att Sverige därvid generöst och förtroendefullt satsar på de företag som startats eller förbereds av svensk mission i olika former,

ATT åtgärder vidtages för ett lokalt förankrat ansvars-tagande för utvecklingsländerna genom t.ex. att varje kommun erhåller ett fadderområde i u-land och att inom varje kommun insamlade medel fördubblas genom stats-medel,

ATT gåvor till u-landshjälp och mission göres skattefria,

ATT Sverige upprätthåller full livsmedelsproduktion för att ej tära på världens knappa livsmedelstillgångar och för svensk livsmedelshjälp till u-länderna samt att Sverige frikostigt stöder en internationell livsmedels-fond,

ATT u-landshjälpens medel förvaltas på ett ansvarsmedvetet sätt i alla instanser,

ATT åtgärder vidtages för intensifierad upplysning av svensk allmänhet genom skolor, radio-TV, kortfilm och annonskampanjer rörande behovet av u-landshjälp och vår skyldighet att hjälpa.

(Se även skrivelse sid 54)

UTRIKESPOLITIK OCH FÖRSVAR

Svensk utrikespolitik måste präglas av fast och omdömesgillt handlande, byggt på nationellt samförstånd rörande utrikespolitik och försvar. Sveriges avsikt att värna sin frihet och hävda sin neutralitet i handelse av krig skall alltid framstå som självklar. Sverige skall genom FN och på sätt som kan aktualiseras verka för folkförsoning och världsfred. Vårt land skall främja allt livskraftigt internationellt samarbete med särskild tonvikt på Norden och Europa. Sverige skall avstå från militära och politiska allianser.

KRISTEN DEMOKRATISK SAMLING VILL

ATT Sverige verkar för ett totalförbud mot kärnvapen och alla former av kärnvapenprov,

ATT Sverige verkar för allmän nedrustning och internationell kontroll över världens vapenproduktion och vapenhandel,

ATT Sverige målmedvetet verkar för fred genom att aktivt stödja fredsbevarande aktioner som Sverige bedömer motiverade, hålla svenska förband i permanent beredskap för snabba insatser i FN:s fredsbevarande aktioner, delta i och kraftfullt stimulera det internationella hjälparbetet mot hunger och nöd, motverka diskriminering på grund av språk, ras och religion,

**hävda frihet och oberoende för alla folk,
stödja nationell och internationell fredsforskning,**

**ATT politisk enighet upprätthålles kring försvarsfrågan
samt att en mera öppen information ges om försvars-
maktens resurser,**

**ATT vapenfria värnpliktiga erhåller meningsfylld civil
tjänstgöring.**

UTTALANDEN OCH SKRIVELSE

Innehåll

Skolradion	51
Praktisk utbildning i grundskolan	52
Abortfrågan	53
Företagsamheten	54
Kommunal u-landshjälp	54
Radio och TV-verksamheten	56
Trafikpolitik	56
Religionen som samhällsfaktor	57

SKOLRADION

(Skrivelse till utbildningsministern den 25 nov. 1971).

Undervisningen i den obligatoriska skolan fungerar i enlighet med läroplaner och anvisningar, grundade på riksdagsbeslut och direktiv från Utbildningsdepartementet och Skolöverstyrelsen.

Sveriges Radios skolprogramavdelning har till uppgift att i ljudradio och television planera och anordna program för skolväsendet, att utge programhäften och annan stödmateriel för dessa program samt att bedriva annan verksamhet som främjar användningen av radio- och TV-program i skolundervisningen (Sveriges Radios Föreskrifter 5.8). Avdelningen har en särskild sektion för uppgiften att producera skolmaterial.

Enligt Sveriges Radios Föreskrifter I:1, § 1, äger bolaget att med ensamrätt avgöra vilka radioprogram (ljudradio- och televisionsprogram) som skall förekomma i radio-utsändning från sändare i riket

Sveriges Radios andel av undervisningsansvaret har fått allt större omfattning och programverksamheten expanderar i takt med nytillkomna undervisningsformer. Vid kontakter med SO och genom interpellationssvar i Sveriges riksdag har bekräftats, att ingen myndighet utanför Sveriges Radio har befogenhet att utöva kontroll eller ingripa korrigerande, när det gäller skolprogrammets innehåll och utformning.

Program och programinslag har förekommit, som flagrant avvikit från av SO givna anvisningar och föreskrifter samt mot gällande läroplaner. Anmärkningar kan också med fog riktas mot språkvården, som inte minst i vissa program i svenska varit helt åsidosatt.

Fastän kontakter etableras mellan SO och SR angående arbetsområden som skall behandlas, har SR befogenhet att på eget bevåg utarbeta och sända program.

Kristen Demokratisk Samling finner, att skolradioverksamheten uppenbarligen inte kan ha varit med i bilden, då nuvarande radiolag kom till Sveriges riksdag kan rimligtvis inte medvetet stifta lagar, som sätter dess egen myndighet ur spel enligt det uppdrag och förtroende som getts den av väljarkåren.

Skolan å sin sida kan inte heller vara betjänt av att undervisningen dirigeras av två gentemot varandra självständiga och fristående myndigheter.

Med stöd av ovanstående redovisning och argumentation föreslår därför Kristen Demokratisk Samling enligt beslut vid 1971 års Riksting, att berörda departement föranstaltar om en reviderad och kompletterad radiolagstiftning i syfte att ställa skolradioverksamheten under för skolan i övrigt gällande föreskrifter och anvisningar samt under vederbörlig kontroll.

PRAKTISK UTBILDNING I GRUNDSKOLAN

(Uttalande av Rikstinget 29 6—1.7.1972).

Vår nioåriga obligatoriska grundskola uppvisar i flera avseenden allvarliga brister. Allt flera elever upplever en daglig tristess, som tar sig uttryck i låga studieresultat, disciplinproblem och otillåten frånvaro. Lärarnas arbetssituation har alltmer försvårats. Elevproblemen, som särskilt vid stora skolenheter blivit mycket allvarliga, berör både pojkar och flickor på grundskolans högstadium.

De reformer som genomförts i och med den senaste läroplansrevisionen har i flera avseenden varit otillräckligt utprovade och får därför efter hand negativa effekter. I detta sammanhang kan såsom exempel nämnas borttagandet av ordnings- och uppfostrandebetygen, införandet av långa sammanhängande arbetspass och den teore-

tiska inriktning som blivit foljen av att den praktiska utbildningen tagits bort.

De svårigheter som möter de unga i skolan drabbar dem i en känslig ålder och kan därför få bestående verkningar. Att i tid komma till rätta med elevernas skolsituation måste därför anses vara det mest angelägna i allt reformarbete inom skolan. Det är nödvändigt att ansvariga skolmyndigheter agnar dessa frågor större uppmärksamhet än hittills och skyndsamt vidtar verkningfulla åtgärder. De nu stadgade 36 dagarnas yrkespraktik och den s.k. jämkade studiegången i årskurs 9 är helt otillräckliga. Varierande lösningar av skolgången måste kunna tillgripas och avpassas efter den enskilde elevens behov.

Kristen Demokratisk Samling kraver

att den praktiska utbildningen på nytt ges en erkänd plats i grundskolan,

att elever inom grundskolans ram efter behov kan få såväl teoretisk undervisning som praktisk yrkesutbildning under de två senaste skolåren,

att arbetstillfällen för de unga skapas och praktikplatser med lampliga handledare ställs till grundskolans disposition, samt

att möjligheterna till återkommande utbildning vidgas, så att fullständig grundskolekompetens lättare kan erhållas av den som tillbringat några år i yrkeslivet.

ABORTFRAGAN

(Uttalande av rikstinget i Nyköping den 9 maj 1970).

Fostret är ett människoliv ända från befruktningen och måste tillerkännas människovärde från den tidpunkten. Ur kristet etiska synpunkter är en abort alltid att betrakta som en nödlosning i en konfliktsituation. KDS hävdar att rätt till abort må medges vid fara för moderns liv och efter våldtakt. Gällande abortlag ger inte tillfredsställande skydd för det ofodda barnet. Hårtill kommer att dess tillämpning under de senaste åren gått så långt utöver vad som var avsett, att vi i praktiken har fri abort, även om det förnekas.

KDS hävdar bestämt att samhället flyr från sitt eget mycket stora ansvar då det överlåter allt ansvar för en abort på den enskilde — modern — som i en sådan situation ofta befinner sig i ett utsatt och pressat läge. Samhället har tvärtom en ofrånkomlig skyldighet att genom sina rättsregler och sin rådgivande verksamhet ge vägledning och stöd. Det åvilar vidare samhället att på ett helt annat sätt än hittills skett söka avvärja det yttre tryck och de svårigheter, som vid ett oönskat havandeskap kan ge näring åt tanken på abort.

FORETAGSAMHETEN

(Uttalande av rikstinget 1971).

Alla motsättningar som finns mellan samhällets politiska organ och företagsamheten måste undanröjas. All företagsamhet, oavsett ägandeform, ska ses som ett fullföljande av samhällets eget ansvar för produktion, tjänster och sysselsättning. På motsvarande sätt må företagen uppfatta sig själva som instrument för en sådan strävan. Det måste vara en viktig uppgift för företagsorganisationernas interna upplysningsverksamhet att stärka den insikten hos sina medlemmar. Med denna gemensamma värderingsgrund för de politiska organen och företagsamheten skulle en generös och allmänt produktionsstimulerande näringspolitik kunna läggas varaktigt fast i vårt samhälle.

En grupp näringsutövare som det är särskilt viktigt att samhället slår vakt om är gruppen småföretagare. Det är i hög grad genom dem som nya företag, sysselsättningar och tjänster ska växa fram. De är också av ovärderlig betydelse för sysselsättning och service på landsbygd och i glesbygd. Gruppen småföretagare har i dagens samhälle fått sina existensvillkor avsevärt försvårade genom ekonomiska och administrativa pålagor från samhället och genom besvärande kreditrestriktioner. KDS upprepar sina tidigare framförda krav om en generös beskattning av småföretagsamheten. Bl.a. bör den speciella arbetsgivaravgiften kunna avskaffas. Småföretagare och jordbrukare bör ges kostnadsersättning för samhällets administrativa pålagor. Företagarföreningarna bör ges vidgade möjligheter att stödja både administrativt och finansiellt. Samhället bör i samverkan med småföretagens och jordbrukarnas egna organisationer medverka till en för vår tid godtagbar lösning av semesterfrågan.

KOMMUNAL U-LANDSHJÄLP

(Skrivelse till Chefen för Utrikesdepartementet)

Det är av vikt att den svenska hjälpen till u-länderna får en helt annan ställning i samhället än den för närvarande har. Det uppställda målet, en procent av nationalinkomsten, får bara ses som en etapp på vägen, som en gripbar men kortsiktig målsättning. U-landshjälpen måste på sikt föras fram till en sådan plats i vårt folk att den blir en för alla medborgare engagerande angelägenhet. Härigenom skulle mycket stora resurser kunna frigöras inom vårt land och ställas till u-ländernas förfogande utan att några bärande invändningar av ekonomisk art behövde anföras. Rätt utformad skulle insatsen för u-länderna få

en stimulerande och allmänt positiv inverkan på vårt eget samhälle.

För att nå fram till ett sådant mål måste u-hjälpen få en lokalt näriliggande och personligt engagerande förankring bland människorna. Först då kan dessa nås och väckas. Då skulle helt nya inkomstvägar för u-landshjälpen kunna skapas men även intresset för att kraftigt höja u-landsanslaget via statsbudgeten skulle vakna. KDS har sedan länge fort fram tanken att varje kommun inom vårt land borde tilldelas ett fadderområde av betydande storlek inom u-land. Därigenom skulle kommunens innevånare kunna engageras för en gripbar och målinriktad u-landsinsats. För att ge sanktion och organisatorisk samordning åt en kommunalt förankrad u-landshjälp av detta slag krävs emellertid även ett centralt samhälleligt ansvarstagande. Det är framförallt tre uppgifter som därvid är angelägna.

Den första uppgiften gäller tilldelningen av fadderområden till de olika kommunerna. Mycket talar för att denna insats bör koncentreras till ett samlat u-landsområde. Den uppgiften måste handläggas av ett centralt samhällsorgan, SIDA, i intimt samarbete med den kristna missionens centrala organ inom vårt land.

Den andra uppgiften gäller formerna för det kommunala engagemanget. För närvarande synes kommunallagen inte ge utrymme för direkta ekonomiska anslag till sådan verksamhet. Givetvis skulle kommunerna bara genom att ställa sig bakom den lokala u-hjälpen ge en mycket värdefull auktorisation åt densamma. Kommunen kan också stå som initiativtagare för att samla intresserade sammanslutningar och enskilda och skulle därigenom även kunna driva på verksamheten. En översyn av kommunallagen bör dock med hänsyn till frågans stora intresse övervägas. Speciella bestämmelser för den kommunala u-landshjälpen skulle kunna införas i kommunallagen. Bestämmelserna kan ange själva uppgiften och vilket organ inom kommunen som skall handlägga den. Omfattningen av det ekonomiska engagemanget bör också preciseras. Ekonomiska anslag kan tänkas utgå för upplysnings- och organisationsarbetet inom kommunen, för utgifter i samband med u-landsarbetarnas resor till fadderområdet, för stipendier och möjligen även för direkt bistånd.

Den tredje uppgiften gäller utbildningen av u-landsarbetare. Genom att u-hjälpen blir kommunalt förankrad skulle säkerligen rekryteringen av u-landsarbetare kunna stimuleras. Inom varje kommun kunde lämpliga personer intresseras för uppgiften att personligt följa den kommunala hjälpinsatsen fram till och inom användningsområdet. Utbildningen av dessa u-landsarbetare kräver en central samhällsinsats och även den bör ske i samverkan

med missionen. Folkhögskolorna kunde i detta sammanhang få en viktig uppgift

Aberopande vad som ovan anförts vadjar Kristen Demokratisk Samling till Statsrådet och Chefen för utrikesdepartementet att Statsrådet ville verka för

ATT den svenska u-landshjälpen även får kommunal förankring varigenom varje kommun ges ansvaret för ett fadderområde av betydande storlek i u-land,

ATT kommunallagen överses i syfte att åstadkomma preciserade bestämmelser för den kommunala u-landshjälpen,

ATT den samhällseliga utbildningen av u-landsarbetare intensifieras i anknjtnng till utbyggnaden av den kommunala u-landshjälpen och att folkhögskolorna engageras för denna uppgift samt

ATT den kommunala u-landshjälpen genomföres i dess olika faser i intimt samarbete med den kristna missionen.

RADIO- OCH TV-VERKSAMHETEN

(Uttalande av partistyrelsen 29.1.1972).

Kristen Demokratisk Samling ställer följande krav på radio- och TV-verksamheten:

Sveriges Radio skall icke sända program, vari sådant som svenska kyrkan eller annat kristet trossamfund håller heligt skymfas, forhånas eller förlöjligas.

Det onödiga användandet av svordomar skall upphöra, detta dels som en språkvårdande åtgärd dels som ett hnsynstagande till de många för vilka svarjandet uppfattas som grovt stötande.

Kontroversiella frågor skall ges en allsidig belysning genom att olika meningsriktningar får komma till tals i samma program vid samma tillfälle. KDS kan inte acceptera det godtycke som blir en följd av att Sveriges Radio vid ett tillfälle sänder ett ensidigt och partiskt program med hänvisning till att i en oviss framtid ett annat program skall sändas som "balanserar" det första.

KDS kraver en Brett upplagd och kraftfullt utformad serie program om alkohol och narkotika i klart syfte att bekämpa missbruket och begränsa alkohol- och narkotikaskadorna särskilt bland ungdomen.

TRAFIKPOLITIK

(Uttalande av Kristen Demokratisk Samlings arbetsutskott den 5.4.1971).

Varje år rapporteras nya dödsrekord i olycksstatistiken, varje helg stympas familjer genom trafikolyckor som krä-

ver en eller flera familjemedlemmars liv. Arligen dödas över tusen personer i trafikolyckor och ca 24.000 skadas, varav ca 6.000 svårt. Många drabbas av livslång invaliditet. Därtill kommer de sociala och psykiska skador som träffar de överlevande.

Ansvaret för olycksutvecklingen kan inte bara laggas på trafikanterna, även om kravet på hänsyn och ansvar måste skärpas hos den enskilde föraren. Samhället har ett stort medansvar genom dålig planering av trafikmiljön, genom att inte ge gångtrafikanter och cyklister det utrymme och det skydd de behöver, genom stymoderlig behandling av de kollektiva trafikmedlen och genom att tillåta bilar med fartresurser som vida överstiger vad de svenska vägarna är byggda för.

Den alltmer svällande privatbilismen är både ekonomiskt och miljömässigt en dålig affär för samhället. Arligen köper vi ca 200.000 bilar, 3,5 milj kbm motorbensin och 2 milj kbm motorbrännolja. Det är främst bilfabrikanter och oljemiljonärer som tar förtjanterna på rådande förhållanden inom svenskt transportväsen, medan samhället i stor utsträckning står som forlorande part.

KDS uppmanar ansvariga myndigheter att snart vidta åtgärder som förebygger katastrofsituationer. Det kräver bl.a. säkrare vägar, differentierade fartgranser, förbud mot ackordslön för fordonförare, ökad trafikövervakning med skärpt nykterhetskontroll, förbättrad förarutbildning och skärpta bestämmelser för orutinerade forare. Cyklister och gångtrafikanter måste ges ökat skydd i trafiken. De kollektiva trafikmedlen måste utvecklas till ett snabbt, bekvämt och prisbilligt alternativ till bilismen. Nedläggningen av järnvägar får inte fortsätta. SJ skall uppfattas som ett samhällseligt serviceorgan med ansvar för hela landet.

RELIGIONEN SOM SAMHÄLLSFAKTOR

(Skrivelse till Chefen för Utbildningsdepartementet)

I sitt utlåtande över de motioner vid 1956 års riksdag som föranledde kyrka-statutredningen framholl konstitutionsutskottet bl.a.: "Ej blott för enskildas handlande har kristen etik varit en pådrivande kraft. Också samhällseliga strävanden och värderingar ha — även på områden, där kristendomen icke allmänt erkänts såsom normgivande — utgått från en moraluppfattning, som direkt eller indirekt vilat på kristen grund. De värden, som kristen verksamhet skapat åt folk, utgöra en tillgång, som bör tagas väl till vara. Utskottet kan därför icke medverka till någon åtgärd, som kan befaras skada dessa omistliga värden." I samma utlåtande framhåller utskottet vikten

av att religionens betydelse som samhällsfaktor klarlägges.

Utskottets utlåtande godkändes av riksdagen och i sina direktiv till den år 1958 tillsatta kyrka-statutredningen tog departementschefen med utskottets uttalande om det värdefulla i att få religionens betydelse som samhällsfaktor klarlagd. I ett särskilt betänkande (SOU 1963:26) har utredningen sedan klargjort att en sådan undersökning mycket väl kan göras och utredningen har även redovisat metoderna härför. Betänkandet har efter remiss till ett stort antal instanser, vilka praktiskt taget samtliga tillstyrkt en sådan undersökning, föranlett en proposition till riksdagen (prop. 1965:12). I propositionen ställde sig departementschefen positiv till undersökningen men han framhöll att den inte borde genomföras inom ramen för kyrka-statutredningens uppdrag. Forskning på området borde dock enligt departementschefen uppmuntras av samhället. Riksdagen beslöt i enlighet med propositionen.

Händelseutvecklingen inom vårt samhälle har sedan dess fått den av konstitutionsutskottet förordade undersökningen av religionen som samhällsfaktor att framstå som mycket angelägen. Kristen Demokratisk Samling vill därför genom denna skrivelse på nytt aktualisera frågan om att en sådan utredning göres. Enligt vår uppfattning skulle många oroande inslag i den svenska samhällsutvecklingen därigenom få en mycket värdefull belysning. Bl.a. skulle följande viktiga frågor — direkt eller indirekt — kunna besvaras med hjälp av en sådan undersökning:

1. Den svenska skolan har under sekler svarat för en mycket väsentlig del av kristendomsundervisningen bland svensk ungdom. Genom denna undervisning har skolan samtidigt förmedlat samhällets egen uppfattning om rätt och orätt, gott och ont. Vilken betydelse har denna undervisning haft för ideal- och stilbildningen bland svensk ungdom? Vilka blir konsekvenserna bland de unga människorna och i samhället över huvudtaget när skolan helt plötsligt ställer sig neutral och i många fall negativ till kristendomsundervisningen?

2. Vilket inflytande har kristendomen haft över lagstiftningen i vårt samhälle? Vilka konsekvenser får samhällets plötsliga neutralitet till kristendomen för synen på människolivets okränkbarhet, den enskildes personliga ansvar, äktenskapets betydelse m.m. sådan denna syn kommer till uttryck i nya lagar?

3. Svensk socialvård står inför stora problem då det gäller den personliga vården. Kan en sådan personligt inriktad socialvård varaktigt upprättas utan kristet engagemang? Kan samhället i sin människovårdande verksamhet gå förbi den andliga vården?

4. Alkohol- och narkotikabruket har fått en oroande omfattning och många människor blir dess hjälplösa offer. Kan den profana alkohol- och narkomanvården varaktigt bota de skadade? Finns det för alkoholister och narkomaner något verkligt alternativ till religiös omvändelse?

5. Kan välfärdsstatens målsättning — ett ständigt ökat materiellt välstånd — i längden upprätthålla ett levande samhälle? Kan denna målsättning väcka vårt folk till ett ökat u-landsengagemang? Finns det något alternativ till kristet kallelsemedvetande då det gäller ansvaret för medmänniskan i hemland och u-land?

Dessa och liknande frågor är inte konstruerade. De ställs av livet självt och de blir alltmer påträngande genom den samhällsutveckling vi nu är inne i. Det är därför angeläget att vårt samhälle inte blundar för dessa frågor utan istället intresserar och sakligt går in i dem. Många ödesdigra politiska misstag skulle därigenom kunna undvikas.

Med återopande av vad ovan anförts hemställer Kristen Demokratisk Samling

ATT Statsrådet och Chefen för utbildningsdepartementet måtte vidta erforderliga åtgärder för att genomföra en undersökning av religionens betydelse som samhällsfaktor.